

Porond 1955 május 15. I. évf. 2. szám*

Fekete Lajos Országos Cirkusz Vállalat művészeti vezetője: Hazánkban

a felszabadulás előtti évtizedekben egy-két jelentősebb munkahelytől eltekintve, mint pl. a Fővárosi Nagycirkusz, a volt Royal Varieté és Alpesi falu, nem volt olyan intézmény, mely artistáinkat hosszabb-rövidebb ideig foglalkoztatta volna. Artistáink nagyrésze igen mostoha, nem művészhez méltó körülmények között, részben előnytelen szerződésekből vagy saját vállalkozásban volt kénytelen járni a vidéket. Erre a nélkülözésektől terhes életre is a Horthy fasizmus nyomta rá a bélyegét, mert az a társadalmi rendszer nem ismerte el művészi hivatásnak az artista pályát. Egyes kivételektől eltekintve nem volt jobb azoknak sem a helyzetük, akik közvetítéssel jutottak ki külföldre. Ki voltak téve az ügynökök és a kapitalista igazgatók szeszélyeinek és az állandó létbizonytalanságnak.

A szovjet hadsereg felszabadító harcai hozták meg a magyar népnek is a rég óhajtott szabadságot. A Szovjetunió segítségével, Pártunk irányításával a munkásosztály szívós és következetes harcokban visszaszorította a reakció restaurációs törekvéseit, felépítette a súlyos háborús károkat szenvedett országot és hozzáfogott hazánkban a szocializmus megvalósításához. Ez tette lehetővé a cirkuszművészet fejlődésének most már helyes irányba való ívelését.

1947-ben artista művészeink hosszas harcainak eredményeként megalakult az artisták szakszervezete, később beleolvadt a Művészeti Dolgozók Szakszervezetébe és egyben megszűnt a reakciós Magyar Artista Egyesület, mely abban az időben közel 3000 tagot tartott nyilván. Megindult a fejlődés. A szakszervezeten belül alulról jövő kezdeményezésre az artisták saját maguk tűzték ki célul a magasabb művészi színvonal elérését. Leválasztották magukról a volt MAE tagságának több mint kétharmadát, melyek lényegében nem ütötték meg a kívánt művészi színvonalat. A szakszervezet megalakulásával létrejött az első kollektív szerződés, mely szabályozta a munkahelyek jellegének megfelelően a fizetéseket (betegség, ingyenes orvosi ellátás, táppénz, üdültetés, kulturális és sport lehetőségek biztosítása). Ugyanebben az időben a szakszervezet egy artista akadémiát indított meg, ahol a fiatalok és az idősebb artisták szakmai és politikai továbbképzést kaptak.

Pártunk és Kormányunk határozatára 1949-ben létrejött a Népművelési Minisztérium és annak színházi főosztályán a Cirkusz osztály. A szovjet példa nyomán Pártunk irányításával még ugyanebben az évben államosítottuk a Fővárosi Nagycirkuszt, a Kamara Varietét, továbbá kb. 10-15 kis utazó cirkuszt. A budapesti cirkusz és varieté a Fővárosi Tanács, az utazó cirkuszok pedig a Népművelési Minisztérium irányítása alá tartoztak. A vidéki cirkuszok üzemeltetése érdekében 1950.januárjában a Népművelési Minisztérium létrehozta a Vidéki Népszórakoztató Vállalatot. Ettől az időtől kezdve elsődleges feladatnak a cirkuszművészet színvonalának fejlesztését tekintettük. Az utóbbi 4-5 évben artistáink mind művészileg, mind szakmailag valóban sokat fejlődtek. Ezt a fejlődést nagymértékben elősegítették a szovjet cirkusz filmek, és szakmai cikkek tanulmányozása, az államosított artistáink politikai képzése, továbbá a Minisztérium által 1951-ben kinevezett Artistákat Minősítő Bizottság, mely 1954-ig évenként vizsgálta át a számokat.

A könnyűműfajú intézmények (cirkusz, varieté stb.) artista utánpótlásának tervszerű biztosítására a Népművelési Minisztérium a szakszervezeti artista akadémia helyett életrehívta az Állami Artistaképző iskolát. Az intézményes nevelés oktató-nevelő munkájának feladataként tűzte ki, hogy szakmailag és politikailag jól képzett, hazájukat szerető, internacionalista szellemben neveljen artista művészeket. Az iskolát a „Moszkvai Cirkuszművészeti Főiskola” és a „Gyermek-torna iskola” elvi és gyakorlati tapasztalatainak, valamint a kiváló magyar artisták tudásának igénybevételeivel, középiskolai jelleggel szerveztük meg. Az iskola közvetlenül a Minisztérium alá tartozik és önálló költségvetéssel működik. A tanári kar elismert magyar artisták és pedagógusokból áll. A felvételi korhatár; 10-11 év, a képzés időtartama hét év. A tanulók teljes személyi felszerelést, kalória pótlékot, adott esetben kollégiumi elhelyezést, illetve ösztöndíjat kapnak. Az iskola tematikája új évfolyamonként a cirkuszterület igényeinek megfelelően változik. A hallgatók a szakmai tárgyak mellett balett, karaktertánc, színpadi mesterség, beszédtechnika, általános művészettörténet, továbbá orosz és német nyelvet tanulnak. Az iskolát látogató magyar és külföldi szakemberek egybehangzó véleménye szerint az oktató-nevelő munka jó úton halad ahhoz, hogy az iskola célkitűzéseit megvalósíthassa.

A kettős irányítás, mely a Fővárosi Tanács és a Népművelési Minisztérium részéről állt fenn, nem tudta egységesen megoldani a cirkuszterület problémáit. A Népművelési Minisztérium ezért 1954. januárban létrehozta az Országos Cirkusz Vállalatot. A központi vállalat üzemelteti a Fővárosi Nagycirkuszt, a Budapest és a Kamara varietéket Budapesten, sátoros utazó cirkuszt, 3-4 utazó varietét, továbbá artista jellegű alkalmi rendezvényeket. A vállalat végrehajtotta a magyar artisták régi vágyát, biztos megélhetést jelentő állandó jellegű alkalmazást, a státuszt. Ez a tény artista művészeink fejlődését nagymértékben előre vitte. A vállalat művészeti osztályának munkáját komoly mértékben segíti az 1955. elején életre hívott Művészeti Tanács, mely a Minisztérium Cirkusz osztálya alá rendelt 6 artista szakemberből álló tanácsadási szerve. Feladata a cirkuszművészet elvi kérdéseinek megvitatása, az egyes műsorok előkészületeinek, majd bemutatóinak magas, elvi síkon történő építő bírálata. Ehhez hasonlóan a vállalat művészei osztály munkájának segítségére létrehoztunk egy 20 tagból álló művészeti bizottságot, melynek feladatai lényegében azonosak a Művészeti Tanáccsal. Egyre nagyobb mértékben érezzük Pártunk és Kormányunka elismerését, dolgozó népon szeretetét a cirkuszművészet irányában. Ez állami és tárca kitüntetésekben, továbbá az artista csere kiszélesítésére való törekvéseink megértésében és segítésében is megnyilvánul. A cirkuszművészet fejlődésének egyik legfontosabb alapfeltételét a népi demokratikus országok közötti kulturális kapcsolataink még szélesebb alapokra helyezésében látjuk. Ezt bizonyítják az 1954-ben elkezdődött teljes cirkuszcsereik: A varsói lengyel cirkusz, majd az év végén az Aeros és Busch német cirkuszok magyarországi, továbbá a magyar cirkusz lengyelországi vendégjátéka. Népeink kulturális igényeinek fejlődését bizonyítja az a hatalmas érdeklődés, mely megnyilvánult a Lengyel és Kelet-Német vendégművészek magyarországi fellépéseinél. Cirkuszaink telt házakkal, nagy sikerrel működtek. A mi cirkusz műsorunkat Lengyelországban ugyanilyen érdeklődés fogadta. Bízunk benne, hogy az 1955. nyarán az NDK-ban és a Lengyel Népköztársaságban szereplő, tartalmában szocialista, formájában nemzeti jellegű cirkusz műsoraink ki fogják érdemelni a baráti lengyel és német nép tetszését. A cirkusz cseréktől függetlenül az idén egyénileg is sok vendégművész artista csoport lép fel nálunk a Fővárosi Nagycirkuszban. Az április „Ezeregyéjszaka” c. nyitó keretes műsorunk második részében nagy sikerrel szerepelnek csehszlovák vendégeink; Malek, tigris és oroszlán idomító, az 5 Bremlöv villámzsonglőrök és Beda-Lak kiváló parodista száma.

Sok reménnyel és bizakodással tekintünk a Fővárosi Nagycirkusz júliusi műsora elé, mert az Állami

Artista Iskola 1956-ban végző növendékeinek ez lesz az első gyakorló fellépése.

A cirkuszművészet további fejlődésének útját és annak biztosítását a Szovjetunió és a baráti államok közötti kapcsolatok még szorosabb, még bővebb alapokra való helyezésében látjuk.

Meggyőződésünk, hogy az 1955. évi „Varsói Nemzetközi Artista Konferencia” egyik pozitívuma; az 1956-tól évenként rendezendő Artista Fesztivál még nagyobb eredményekre, az új felé való törekvésre fogja ösztönözni artista művészeinket.

Soraimat azzal a kívánsággal zárom, hogy kulturális kapcsolatainkat, népeink közötti barátságot a cirkusz cseréken keresztül is még jobban elmélyítsük, tapasztalatainkat kibővítve egymást segítjük, elsősorban támaszkodva a szovjet cirkuszművészet gazdag hagyományaira és magas színvonalára, hogy hazánkban még előbbre vigyük és magasabbra emeljük cirkuszművészetünk színvonalát.

Pruzsinszky Lajosné: A Nemzetközi Munkásosztály nagy ünnepe Május 1.

Dániel Béla: Elindultak artistáink a baráti államokba

A Fővárosi Nagycirkuszban nagyszámú nézősereg lehetett szemtanúja a Kelet-Németországba és Lengyelországba kiutazó magyar artisták pompás seregszemléjének. Mindkét műsor annak a magyar artistaművészetnek fejlődését tükrözte és igazolta, amely a felszabadulásunk óta eltelt tíz esztendő alatt – világviszonylatban is – kimagasló helyet biztosított magának az artistaművészet területén.

Mindkét bemutatón a fiatal gárda nagy jövőre biztató artista művészeink színe-java sorakozott fel. A bemutatókkal járó szorongó érzések mögött meg- megcsillantak a nagy alkotások művészi eredményei, melyek hivatva vannak hirdetni a magyar artista művészet nagyságát a határokon túl a baráti államokban is.

Felszabadulásunk óta eltelt tíz esztendő maradandó eredményeit vitték magukkal artista művészeink. A megújódott magyar cirkuszművészet legfrissebb hajtásait, melyet épülő szocialista hazánk kormánya, de elsősorban nagy pártunk útmutató segítségével révén tudunk elérni.

Az első hírek már megérkeztek úgy a kelet-németországi, mint a lengyelországi bemutató sikeréről. Az itthonmaradtak lelkesen izgulnak a további sikerekért és eredményekért, hazai közönségünk a magyar dolgozók szórakoztatása közepette. Az elért sikerek fokozzák az itthonmaradtak alkotó készségét és törhetetlen ambícióját, hogy szépet, nagyot alkotva a legközelebbi külföldi bemutatóknak ők is szereplői lehessenek.

Felbecsülhetetlen eredményt jelent számunkra a baráti államokkal megindul kölcsönös artista csereakció, mely egészséges, új vérkeringési folyamatot indított el cirkuszművészetünk életében. Ezek az eredmények a kulturforradalom és a népek közötti békés együttműködés jegyében születtek meg.

Útravalóul idézem Lenin elvtárs szavait, melyben megvilágítja, hogy mit vár művészetünktől a nép. Ezek az idézetek artista művészeinkre is vonatkoznak:

„A művészet a népé, legmélyebb gyökereit a széles dolgozó tömegek sűrűjébe kell bocsájtania. Ezek előtt

a tömegek előtt kell érthetőnek és kedvesnek lennie. Ezeknek a tömegeknek érzéseit, gondolkodását és akaratát kell összefognia, őket kell felemelnie.”

Lenin elvtárs szavai lebegjenek előttetek a távolban és mély gondolatait valóra váltva gyűjtsetek újabb babérokat a magyar artistaművészet hírnevének gazdagítására, megbecsülésére.

Szögi János Sz.B.elnök: Kedves Elvtársak! Szaktársak!

A cirkuszok kiindulásával egyidejűleg elengedhetetlenül fontosnak látom, hogy néhány fontos szempontra felhívjam figyelmeteket azért, hogy a megnövekedett követelményeknek mindannyian eleget tudjunk tenni.

Minden megelőzően világosan meg kell értenünk, hogy vállalat dolgozói vagyunk, amely a sajátunk és ha jól dolgozunk, akkor magunknak érünk el eredményt. Ide tartozik az a tény, melyet minden vállalati funkcionáriusnak és dolgozónak látni kell, hogy politikai és szakmai felkészültségének szakadatlan fejlesztése nélkül jó munkát végezni nem lehet. Éppen ezért a munkaegységek műhelybizottságai hassanak oda erejük teljes súlyával, hogy minden vállalati dolgozó a rendszeres politikai és kulturális nevelésből kivegye részét. Emellett gondoskodjon a munkahelyén ismeretterjesztő előadások, szakmai, művészeti problémákkal foglalkozó ankétok megszervezéséről. A műhelybizottságok tartsák szem előtt a baleseti veszélyek elhárítását, a dolgozók jogos bér és egyéb irányú panaszait. De éppen az artistaművészet érdekének szem előtt tartásával különbséget kell tenni a jogos és jogtalan vagy jelen helyzetben meg nem valósítható követelések között. Legyen minden dolgozó kötelessége a vállalat felszerelésének, a nép vagyonának megóvása, az előadások és próbák zavartalan lebonyolítása. Tegyétek magatok között tervszerűvé a tapasztalatcserét, törekedjete új számok betanulására.

Ebben a szellemben jó kollektív hangulatban teljen ez a szezon, amely év mindnyájunk számára döntő sikereket ígér és továbbra is csak fokozni fogjuk azt a bizalmat, melyet Pártunk és egész dolgozó népünk belénk artistaművészekbe helyezett.

Befejezésül kívánok Nektek jó egészséget ehhez a munkához és a jó munka után a megérdemelt siker sem maradhat el.

Előre a terv túlteljesítéséért!

Feldmann László: Május 1. 1955.

Május 1-e a dolgozók és a munka nemzetközi ünnepe. Ezen a napon a világ minden részén megáll a munka. A munka ünnepét minden öntudatos dolgozó megünnepli. 1955. május 1-én az Országos Cirkusz Vállalat művészeti dolgozói Magyarországon kívül még a Demokratikus Németországban, Lengyelországban és Csehszlovákiában szórakoztatták a május 1-ét ünneplő dolgozókat. Jelenleg külföldön a státuszban lévő kollegák 45 %-a dolgozik igen jó anyagi feltételek mellett. Az Országos Cirkusz Vállalat vezetősége mindent megtett, hogy művészeti dolgozói részére a legelőnyösebb külföldi szerződést biztosítsa. Romániával már az idén – nyáron – artista cserét bonyolítunk le. A vállalat vezetősége továbbra is – őszre és az 1956-os évre – biztosítani szeretné művészei részére a baráti országokba a kijutás lehetőségét. Az artistacserét a Szovjetunióval is szándékunk kialakítani. Hogy a

vállalat vezetőségének ez a terve megvalósulhasson jelenleg a baráti országokban, dolgozó kollegák magatartásától függ. Külföldi kapcsolataink további kiszélesítése csak akkor lehetséges, ha a külföldi szereplésünk minden tekintetben példamutató. Ez annyit jelent, hogy a magyar artista társadalom külföldön dolgozó tagjainak morális és művészi felelőssége megnőtt. Át kell éreznie minden kollegának, hogy mit vár tőle szocialista hazánk, az artista társadalom és azok a kollegák, akik itthon vannak és csak ősszel vagy jövőre mennek külföldi szereplésre.

Hazánkban az üzemekben már hatalmas munkaverseny folyik, melynek díja a varsói VIT-en való részvétel, mely felejtethetetlen élményt jelent.

A Lengyelországban szereplő cirkuszunk a Világifjúsági Találkozón Varsóban fog vendégszerepelni, ahol a világ összes nemzetei, majd 300 ezer résztvevővel képviseltetik magukat.

Élménydús nyara lesz úgy a demokratikus Németországban, mint a Romániában és Csehszlovákiában szereplő kollegáknak is. Bizonyára nemcsak erkölcsi, hanem anyagi sikereket is jelent. A kollegák nagyobb része már tudja is, hogy mit fog a nyáron keresett pénzzel kezdeni. Sokan berendezkednek, a régen óhajtott lakást veszik meg. Rendezett anyagi körülmények között élve gondolnak majd arra, hogy mindazt amit most elértek, azt szocialista hazánknak, Pártunknak köszönhetik. Legyen minden magyar művész öntudatos és büszke hazájára és Pártjára. Harcoljon velünk szocialista hazánkért, a békéért.

Indra: Szemtől-szembe a „2 Mikó”-val

Kétségtelen, hogy a 2 Mikó adta az alpját annak a sok új perzs számnak, ami fiatal artistáink körében olyan nagy fejlődésnek indult és éppen azért nem véletlen az, hogy a 2 Mikó kelet-németországi vendégszereplése során sikerrel képviselte a magyar artistákat. Ebből az alkalomból a Porond munkatársa interjút folytatott a 2 Mikóval.

Mikó József a következőket mondotta: kelet-németországi utunk során december 24-én Zwikauban kezdtük meg vendégszereplésünket. Az újságok fényképes cikkeket közöltek rólunk, melyben elismeréssel nyilatkoztak munkánkról, amit az is bizonyít, hogy 15 nap helyett még 3 hónapot prolongáltak különböző helyeken Halléban, Jénában, Górlitzben, Drezdában, Goethe szülővárosában, Weimarban, Berlinben és környékén lévő gyárvárosokban. A lokomotív gyárban pl. 6000 ember nézte meg előadásainkat, ahol a cseh-magyar-német artisták közös műsort adtak. A gyárak dolgozói és igazgatói mindenütt ajándékokkal és virággal jutalmaztak bennünket és köszönetüket fejezték ki. Utunk során volt alkalmunk sok műsort megnézni. Kelet-Németországban a műsorok általában revüsítve vannak pl. a Friedrichstadt Palace műsorát 48 tagú zenekar kíséri és 40 tagú balett adja a körítést kiváló szólótáncosokkal. A számokat az egyéniségüknek megfelelő díszlettel, tálalják. Minden szám egyéniségének megfelelő díszlettel, és dekorációval tálalják a számokat. A mi tetszésünket a Barlay cirkuszban a jégrevü nyerte meg. Színes kiállítása és az előadás módja káprázatos volt. A színhatások és a kosztümök gyönyörűek voltak. A német kollegákkal beszélgetve: kifejtették, hogy ott is nagyon szívesen fogadják a rendszeres artistacsere gondolatát és ennek a barátságának az elmélyítését.

Mikó Pál: A turné alatt feltűnt nekünk az a tervszerű, mindenre kiterjedő szervezés. Pontos indulás és érkezés, melynek eredménye az volt, hogy az előadás soha nem maradt el. Mindenütt percnyi pontossággal ment a műsor annak ellenére, hogy 2 hónap alatt 6000 km-t tettünk meg autóbusszal. Ezt a

precíz szervezést példaképpel lehet állítani. Utunk során tapasztaltuk, hogy a városok kulturotthonai az újjáépült Németországban olyan technikai felszerelésekkel rendelkeznek, ami nálunk a legnagyobb színházban található meg /süllyesztő, forgószínpadok, öltözők zuhannyal. Klubszerű társalgók mindenütt hangszórós ügyelőszoftár stb. Pl. többek között a Bitterfeldi kulturpalota Európa legmodernebb kulturhelyisége, melyet az ottani dolgozók társadalmi munkában építettek fel. Azonkívvil Berlinben megcsodáltuk a Sztalin allé legmodernebb házsorait, amit 3 év alatt építettek fel. Ez csodálatra méltó teljesítmény. A lerombolt városok gyors újjáépítése is bizonyítja Kelet-Németország lúktető erejét és a békéért vívott harcát. A turné befejezése után a berlini cirkusz Centrálé és a Népművelési Minisztérium meleg szeretettel búcsúztatott bennünket, amely alkalommal a Hotel Astoriában rendezték a búcsúebédet, melyen mi magyarok és a többi külföldi artisták is részt vettünk. A búcsúebédben a Népművelési Minisztérium képviselője kiemelte, hogy a jövőben még fokozni kívánják a magyar artistacserét, hogy ezzel is szorosabbra fűzzék a német-magyar barátságot. Mi büszkék vagyunk arra, hogy kelet-németországi vendégszereplésünk során a magyar népi demokráciának jó munkánkcal is elismerést és megbecsülést szereztünk és válaszukban megköszöntük a szíves vendéglátást és úgy búcsúztunk a magyar artisták nevében is, hogy a mielőbbi viszontlátásra. Azt tapasztaltuk, hogy Kelet-Németországban az idősebb artistát is nagy megbecsülésben részesítik és nem szorítják háttérbe, sőt kiemelik, hogy idősebb kora ellenére is megállja helyét számával. Mi is szeretnénk még ezt a számunkra oly rövid időt kihasználni külföldön, amit a manézsban tölthetünk és ehhez kérjük az O.C.V. segítségét. „Egyben köszönjük a Népművelési Minisztérium és az O.C.V. vezetőségének a felejthetetlen kelet-németországi turnét.

A „Porond” munkatársa ehhez csak azt fűzheti hozzá, hogy van aranytartaléka a vállalatnak, hisz jobbnál-jobb számok születnek cirkuszművészetünk fejlődése során. Bátran nyúljon hozzá ehhez a tartalékhoz, hogy hirdessék a magyar artisták a magyar cirkuszművészet fejlődését a baráti országokban.

Szilágyi György: Mese felnőtteknek

Szilágyi György: Állásfoglalás (a LXXVIII. bohócankét margójára)

Szerkesztőségi üzenetek:

Ezúton kérjük fel a Keletnémetországban és Lengyelországban vendégszereplő Budapest Cirkusz valamennyi dolgozóját, hogy élményeikről, tapasztalataikról és cirkuszuk életéről számoljanak be a szerkesztőségünknek. Mi a magunk részéről örömmel adunk helyet lapunkban minden olyan levélnek, amely ezzel a kérdéssel foglalkozik.

A szerkesztőbizottság.

Szerkeszti a Szerkesztőbizottság (Dániel Béla, Gál Dezső, Indra Leo, Szilágyi György, Szögi János – vezetője Gál Dezső)

-----
* A lapszám minden cikkének a címét közreadjuk (kövér betűkkel), és a fontosabbnak ítélt írásoknak pedig a teljes szövegét közöljük. A vezércikk a Cirkuszi akrobatika VI./1-es számában (2013 tavasz)

olvasható: http://epa.oszk.hu/01400/01461/00019/pdf/EPA01461_2013_01_08.pdf A Porond I. évf.
1. száma a Cirkuszi akrobatika VI/2-es számában (2013 ősz)
található: http://epa.oszk.hu/01400/01461/00022/pdf/EPA01461_cirkusziakrobat_2013_04_10.pdf

megjelenik minden negyedévben